

Sygn. akt I CSK 672/19

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości E. S.A. w upadłości likwidacyjnej
w W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 lipca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 13 grudnia 2018 r., sygn. akt V ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 12500 (dwanaście tysięcy pięćset) zł, tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda Syndyka masy upadłości E. S.A. w upadłości likwidacyjnej w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 grudnia 2018 r., sygn. akt V ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona, bowiem powód nie uwzględnił elementów stanu faktycznego,

które zostały przesądzone przez Sądy *meriti*, a które nie dają podstaw do kreowania po stronie spółki E. przymiotu posiadacza zależnego nieruchomości Skarbu Państwa, jak też nie pozwalają na przyjęcie istnienia wzbogacenia Skarbu Państwa kosztem spółki E.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Według skarżącego w stanie faktycznym sprawy zachodzi konieczność wyjaśnienia: 1) czy podmiot wykonujący świadczenie na podstawie umowy o inwestorstwo powiernicze (powiernicze zastępstwo inwestycyjne w procesie budowlanym) posiada status posiadacza zależnego w stosunku do nieruchomości, na której jest prowadzony proces budowlany; 2) czy po rozwiązaniu umowy o inwestorstwo powiernicze wskutek odstąpienia na podstawie art. 98-99 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r.), dotychczasowemu inwestorowi zastępczemu przysługuje skuteczne roszczenie względem właściciela rzeczy o zwrot nakładów na podstawie art. 226 § 1 k.c. w zw. z art. 230 k.c., w sytuacji gdy został pozbawiony posiadania na rzecz posiadacza zależnego (dzierżawcy) tej rzeczy; 3) czy osoba, która dokonała nakładu na cudzej nieruchomości w postaci wzniesienia budynku, posiada skuteczne roszczenie o zwrot korzyści majątkowej na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu względem właściciela nieruchomości w sytuacji, gdy została pozbawiona posiadania na rzecz dzierżawcy nieruchomości i nie nastąpiło jeszcze faktyczne wydanie nieruchomości wraz z nakładami na rzecz właściciela.

Według wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), w dniu 21 grudnia 1998 r. między Skarbem Państwa - Gospodarstwem Pomocniczym Urzędu Rejonowego w W. jako wydzierżawiającym i właścicielem, a E. sp. z o.o. w W. jako dzierżawcą, została zawarta umowa dzierżawy nieruchomości położonej przy ul. (...) w Warszawie, o pow. 6549 m², na okres 30 lat, w celu zagospodarowania i zabudowy obiektem mieszkalno - handlowo - usługowym. Wskazano, że dzierżawcy przysługuje prawo uzyskania użytkowania wieczystego gruntu zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami. Dzierżawca nie mógł oddać przedmiotu dzierżawy osobie trzeciej do bezpłatnego używania ani go poddzierżawiać bez zgody wydzierżawiającego w formie pisemnej pod rygorem rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym. Po zakończeniu dzierżawy dzierżawca obowiązany jest do zwrotu przedmiotu dzierżawy zgodnie z warunkami umowy, zaś nakłady poniesione przez dzierżawcę w celu ulepszenia, modernizacji przedmiotu dzierżawy, co do których nie było uzgodnień pomiędzy stronami umowy, dzierżawca może odłączyć od przedmiotu dzierżawy, jeśli nie spowoduje to pogorszenia w stosunku do stanu sprzed rozpoczęcia dzierżawy. Wydzierżawiający udzielił zgody dzierżawcy na podnajem części pomieszczeń i dzierżawionego terenu na okres 3 lat z możliwością przedłużenia po uprzedniej pisemnej zgodzie wydzierżawiającego. Dzierżawca zobowiązał się do rozpoczęcia zabudowy przedmiotu dzierżawy w terminie 2 lat od podpisania aneksu z dnia 28 grudnia 2005 r. i zakończenia zabudowy, tj. wybudowania budynku w stanie surowym zamkniętym, w terminie 5 lat od podpisania tego aneksu, pod rygorem rozwiązania przez wydzierżawiającego umowy dzierżawy bez zachowania terminu wypowiedzenia, po uprzednim udzieleniu dzierżawcy 3 miesięcznego terminu na podjęcie tych obowiązków.

W dniu 24 stycznia 2006 r. pomiędzy Skarbem Państwa - Zarządem Mienia Skarbu Państwa a E. sp. z o. o. została zawarta umowa, mocą której spółka ta przejęła wszystkie prawa i zobowiązania wynikające z umowy dzierżawy z dnia 21 grudnia 1998 r.

W dniu 14 marca 2006 r. E. sp. z o. o. zawarła z E. sp. z o.o. (która 6 listopada 2007 r. uległa przekształceniu w spółkę akcyjną) umowę o inwestorstwo powiernicze na przedmiotowej nieruchomości. E. sp. z o.o. oświadczył, że jest

dzierżawcą tej nieruchomości oraz posiada ostateczną decyzję wzzt dla inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego wielorodzinnego z częścią usługową i garażem podziemnym, a ponadto, że jako dzierżawca przeprowadzi procedurę zakończoną uzyskaniem przez niego prawa użytkowania wieczystego lub prawa własności tej nieruchomości, niezwłocznie po wykonaniu przez E. sp. z o.o. naniesień przekraczających wartość gruntu. Strony tej umowy oświadczyły, że zawierają ją w celu zrealizowania wspólnego przedsięwzięcia polegającego na wybudowaniu i sprzedaży budynku. Określiły, że E. sp. z o.o. jest inwestorem, zaś E. inwestorem powierniczym i generalnym wykonawcą. E. sp. z o. o. udzielił spółce E. wszelkich nieodwołalnych pełnomocnictw, upoważnień oraz zgód niezbędnych do zrealizowania inwestycji, a także zgody na dysponowanie nieruchomością na cele budowlane oraz nieodwołalnych pełnomocnictw niezbędnych do zawarcia umów sprzedaży lokali mieszkalnych i usługowych. Wszelkie prace i rozwiązania projektowe, jak również wykonawcze, nie wymagały zgody E. sp. z o. o., jeżeli nie pociągały za sobą dodatkowych nakładów. E. zobowiązał się do uiszczenia na rzecz E. sp. z o. o. wynagrodzenia w kwocie 11 500 000 zł plus VAT, która zawierała cenę sprzedaży przyszłego prawa użytkowania wieczystego. Z kolei wynagrodzenie E. miało odpowiadać różnicy pomiędzy wartością wybudowanych i sprzedanych powierzchni, a kosztami budowy poniesionymi przez E. oraz wynagrodzeniem E. sp. z o.o. W przypadku nieuzyskania przez E. sp. z o.o. prawa użytkowania wieczystego lub prawa własności przedmiotowej nieruchomości, podmiot ten miał zwrócić w terminie 3 miesięcy od prawomocnej decyzji odmownej wszystkie poniesione przez E. nakłady.

Decyzją z dnia 29 stycznia 2007 r. organ władzy budowlanej przeniósł na E. decyzję wzzt wydaną na E. sp. z o.o., a decyzją z dnia 17 września 2007 r. E. uzyskał pozwolenie na budowę na przedmiotowej nieruchomości.

Pismem z dnia 28 kwietnia 2008 r. E. sp. z o.o. została poinformowana o odmowie uwzględnienia wniosku o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego z uwagi na brak przedstawienia dokumentu potwierdzającego zakończenie budowy. W dniu 17 listopada 2008 r. E. sp. z o.o. złożył spółce E. oświadczenie w formie aktu notarialnego, że z chwilą uzyskania własności przedmiotowej nieruchomości

albo prawa użytkowania wieczystego przeniesie te prawa na spółkę E. stosownie do umowy o inwestorstwo powiernicze.

W drugiej połowie 2009 r. E. zaprzestał relacji inwestycji i przestał uiszczać na rzecz E. sp. z o. o. wynagrodzenie oraz opuścił plac budowy. W dniu 20 września 2010 r. E. sp. z o.o. zawarła ze spółką A. umowę zlecenia obejmującą zapewnienie całodobowego dozoru mienia na przedmiotowej nieruchomości. W dniu 29 września 2010 r. E. sp. z o. o. wypowiedziała spółce E. umowę o inwestorstwo powiernicze ze skutkiem natychmiastowym.

Postanowieniem z dnia 12 stycznia 2011 r. Sąd Rejonowy w W. ogłosił upadłość likwidacyjną spółki E. i ustanowił syndyka, który pismem z dnia 27 czerwca 2012 r. złożył E. sp. z o.o. oświadczenie o odstąpieniu od umowy o inwestorstwo powiernicze na podstawie art. 98 i 99 prawa upadłościowego.

Decyzją z dnia 8 marca 2013 r. organ władzy budowlanej przeniósł na E. sp. z o. o. decyzję o pozwoleniu na budowę wydaną na rzecz spółki E., w związku z wyrażeniem zgody przez Syndyka masy upadłości tej spółki .

W dniu 25 czerwca 2018 r. została ogłoszona upadłość E. sp. z o.o. Umowa dzierżawy łącząca tą spółkę ze Skarbem Państwa jest realizowana.

W takim stanie faktycznym nie sposób przyjąć, że podnoszone przez skarżącego wątpliwości, kwalifikują je jako istotne zagadnienia prawne w rozumieniu wyżej opisanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Powołana umowa o inwestorstwo powiernicze wprost wymieniała E. sp. z o.o. jako inwestora, natomiast E. jako inwestora powierniczego i wykonawcę inwestycji. Ponadto, E. sp. z o.o. udzielił spółce E. nieodwołalnych pełnomocnictw niezbędnych do realizacji inwestycji. Z powyższego wynika, że spółka E. jako inwestor powierniczy, wykonawca robót budowlanych i pełnomocnik E. sp. z o.o. nie był posiadaczem zależnym przedmiotowej nieruchomości. Fakt finansowania inwestycji budowlanej przez spółkę E. na podstawie postanowień umowy o inwestorstwo powiernicze nie czyni tej spółki posiadaczem zależnym, skoro E. sp. z o.o. jako posiadacz zależny tej nieruchomości nie przeniósł na rzecz spółki E. uprawnień dzierżawcy, czy innych uprawnień do tej nieruchomości, które

pozwalalaby uznać spółkę E. za jej posiadacza zależnego w rozumieniu art. 336 k.c., obok E. sp. z o.o.

Również i w odniesieniu do trzeciego sformułowanego przez powoda zagadnienia, w ramach którego konstruuje roszczenie w stosunku do Skarbu Państwa z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, stan faktyczny sprawy nie implikuje istotności tego zagadnienia w znaczeniu przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż skoro, co niesporne, trwa umowa dzierżawy pomiędzy Skarbem Państwa a spółką z o.o. E. w upadłości, to nie ma bezpodstawnego wzbogacenia po stronie Skarbu Państwa kosztem spółki E. Dokonane przez spółkę E. nakłady, w ramach łączącej ją ze spółką E. o inwestorstwo powiernicze są w posiadaniu tej spółki (tj. E.) i wraz z uprawnieniami wynikającymi z powołanej umowy dzierżawy, z którymi to uprawnieniami wiążą się ściśle te nakłady (skoro tego rodzaju zabudowa tej nieruchomości stanowi istotę umowy dzierżawy, a finalnie, w wykonaniu umowy dzierżawy, ma doprowadzić do przeniesienia prawa własności bądź użytkowania wieczystego gruntu oraz własności budynków), w stosunku do Skarbu Państwa, spółce E. dzierżawcy przysługuje skuteczne prawo do władania dzierżawioną nieruchomością wraz z tymi nakładami. Póki trwa umowa dzierżawy sprawą otwartą jest uzyskanie, zgodnie ze stosownymi postanowieniami tej umowy i przy spełnieniu wskazanych w niej warunków, przez tą spółkę prawa własności tej nieruchomości, bądź użytkowania wieczystego wraz z własnością budynków.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (j. t. Dz. U. z 2019 r., poz. 1265). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej § 2 pkt 9 w zw. § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2016 r. poz. 1668).

jw